Lietas arhīva Nr. A42-01385-20
ECLI:LV:ADRJLTN:2020:0515.A420138520.6.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
LIEPĀJAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Liepājā 2020. gada 15. maijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Kristīne Brokane,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. D/ pieteikuma par Nodarbinātības valsts aģentūras direktora 2020. gada 5. februāra lēmuma Nr. 14 „Par iesniegumu" atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2019. gada 9. oktobrī Nodarbinātības valsts aģentūra (turpmāk – Aģentūra) pieteicējai /pers. D/ piešķīra bezdarbnieka statusu, kā arī sastādīja Individuālo darba meklēšanas plānu (turpmāk – Plāns), kas tostarp paredzēja pieteicējai pienākumu 2019. gada 9. decembrī ierasties Aģentūrā.

Ievērojot, ka pieteicēja minēto pienākumu neizpildīja, Aģentūra 2019. gada 30. decembrī pieņēma lēmumu Nr. 191009-10zaud1 „Lēmums par bezdarbnieka statusa zaudēšanu" (turpmāk – sākotnējais lēmums), ar kuru nolēma, ka pieteicēja zaudē bezdarbnieka statusu ar 2019. gada 9. decembri.

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicēja to apstrīdēja, kā rezultātā Aģentūra 2020. gada 5. februārī pieņēma lēmumu Nr. 14 „Par iesniegumu" (turpmāk – Lēmums), ar kuru sākotnējo lēmumu atstāja negrozītu.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[1.1] Bezdarbnieka pienākumu, par kuriem pieteicēja bija informēta, nepildīšana bez attaisnojoša iemesla ir viens no bezdarbnieka statusa zaudēšanas pamatiem. Lai bezdarbnieka neierašanos Plānā noteiktajā dienā uzskatītu par attaisnotu, ir jāiestājas kādam no Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma (turpmāk – Atbalsta likums) 14. panta trešajā daļā noteiktajiem attaisnojošajiem iemesliem, kā arī bezdarbniekam ir jāierodas pirmajā darba dienā pēc kavējuma attaisnojošo iemeslu izbeigšanās, uzrādot kavējuma attaisnojošo iemeslu apstiprinošu dokumentu, tomēr pieteicēja ar Aģentūru nesazinājās. Turklāt pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumā norādītais iemesls viņas neierašanos neattaisno. Tādējādi priekšnoteikumi bezdarbnieka statusa zaudēšanai ir iestājušies.

[1.2] Bezdarbnieka statuss personai tiek piešķirts ar mērķi sniegt atbalstu un veicināt personas spēju atgriezties un konkurēt darba tirgū, nevis bezdarbnieka pabalsta saņemšanas nolūkam. Bezdarbniekam ir jāizrāda gatavība sadarboties ar Aģentūru, jo atbalsta sniegšana nav iespējama bez bezdarbnieka līdzdarbības. Tomēr laika periodā no 2019. gada 9. oktobra līdz 9. decembrim pieteicējas darbības nav vērstas uz aktīvu iesaistīšanos Aģentūras piedāvātajos aktīvajos nodarbinātības pasākumos, proti, 15. oktobrī pieteicēja neattaisnoti kavēja individuālo karjeras konsultāciju, bet 31. oktobrī neattaisnoti kavēja grupas informatīvo karjeras konsultāciju.

[1.3] Sākotnējais lēmums pieņemts, pieteicēju neuzklausot, tomēr, ievērojot, ka pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumā norādītais kavējums iemesls nav attaisnojošs, pieteicējas uzklausīšana sākotnējā lēmuma saturu ietekmēt nevarēja.

[1.4] Sākotnējais lēmums pieņemts trīs nedēļas vēlāk, jo atbilstoši Atbalsta likuma 14. panta pirmās daļas 5. punkta „d" apakšpunktam bezdarbnieks triju nedēļu laikā var ziņot Aģentūrai par pārejošu darbnespēju, kas ir ilgāka par 10 dienām.

[2] 2020. gada 13. februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[2.1] Pieteicēja 2019. gada decembrī devās uz laukiem Gulbenes novada Druvienas pagastā pie mātes. Vienīgā pieeja internetam dažas stundas darba dienās ir pagasta bibliotēkā, turklāt mobilo tīklu pārklājums ir ļoti slikts. Pieteicēja telefonu lietoja tikai, lai veiktu kādu iepriekš ieplānotu zvanu. Tā kā pieteicēja Plānu nebija paņēmusi līdzi, pieteicēja aizmirsa par pienākumu apmeklēt Aģentūru. Pieteicējas prioritāte bija atrast darbu. Pēc Aģentūras īsziņas saņemšanas 10. decembrī pieteicēja gaidīja, ka tiks atsūtīta informācija par tālāko rīcību, tomēr līdz sākotnējā lēmuma pieņemšanai pieteicēja nekādu informāciju nesaņēma. Pieteicēja uz to būtu nekavējoties reaģējusi.

[2.2] 2019. gada 30. decembrī pieteicēja saņēma sākotnējo lēmumu, kurš stājies spēkā ar atpakaļejošu datumu, proti, 9. decembrī. Tādējādi Aģentūra ir pārkāpusi Atbalsta likuma 12. panta trešo daļu, kas nosaka lēmumu pieņemt vienas darba dienas laikā pēc bezdarbnieka statusa zaudēšanas nosacījumu konstatēšanas. Tāpat, neņemot vēra, ka termiņi kādas darbības izpildīšanai ir noteikti arī iestādei, pārkāpts privātpersonas tiesību ievērošanas princips, tiesiskuma princips, tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips, patvaļas aizlieguma princips un tiesiskās paļāvības princips. Savukārt, pārkāpjot procesuālā taisnīguma principu, ir pieļauts būtisks procesuāls pārkāpums. Vienlaikus pārkāpta arī Administratīvā procesa likuma 59. panta pirmā daļa attiecībā uz informācijas iegūšanu, 62. pants, pieteicēju neuzklausot, 67. panta otrā daļa, kas noteic administratīvā akta obligātās sastāvdaļas, kā arī nav izdarīti lietderības apsvērumi.

[3] Aģentūra tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem, papildus

paskaidrojot turpmāk norādīto.

[3.1] Lai gan Atbalsta likums nenosaka Aģentūrai pienākumu paziņot bezdarbniekiem par nokavētajiem apmeklējumiem, Aģentūra to dara (pieteicējai nosūtīta īsziņa), lai bezdarbniekiem būtu iespēja noskaidrot informāciju par turpmākām darbībām bezdarbnieka statusa saglabāšanai, līdz ar to, Pieteicējas apgalvojums, ka viņai netika sniegta informācija par turpmāko rīcību, ir nepamatots.

[3.2] Apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas laikā izdarot lietderības apsvērumus, Aģentūra ņēma vērā pieteicējas sadarbību ar Aģentūru, secinot, ka tā nebija vērsta uz aktīvu iesaistīšanos Aģentūras piedāvātajos aktīvajos nodarbinātības pasākumos.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2020. gada 28. februāra lēmumu nolemts noraidīt pieteicējas lūgumu par Lēmuma darbības apturēšanu.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Pieteicējai bezdarbnieka statuss tika atņemts, jo pieteicēja nebija izpildījusi vienu no Atbalsta likuma 14. panta pirmajā daļā noteiktajiem bezdarbnieka pienākumiem, proti, normas 2. punktā noteikto pienākumu Plānā noteiktajā dienā ierasties Aģentūrā un uzrādīt normatīvajos aktos noteiktos dokumentus.

Kā secināms no lietas materiāliem to kopumā, tad nav strīda par faktiskajiem apstākļiem, proti, ka pieteicēja līdz sākotnējā lēmuma pieņemšanai atbilda Atbalsta likumā noteiktajiem kritērijiem, lai pieteicējai būtu bezdarbnieka statuss, kā arī par pieteicējai kā bezdarbnieka statusā esošajai personai noteiktajiem pienākumiem, tai skaitā ierasties Aģentūrā 2019. gada 9. decembrī, ko pieteicēja neizdarīja.

Atbalsta likuma 12. panta pirmajā daļā ir noteikti bezdarbnieka statusa zaudēšanas pamati. Atbilstoši normas 6. punktam viens no šiem pamatiem ir bezdarbnieka pienākumu nepildīšana bez attaisnojoša iemesla, kā to konkrētajā gadījumā konstatējusi Aģentūra.

Lai gan pieteicēja atzīst, ka noteikto pienākumu ierasties Aģentūrā 2019. gada 9. decembrī nav izpildījusi, līdz ar to par šo faktisko apstākli lietā strīda nav, pieteicēja tomēr uzskata, ka Aģentūra, atņemot viņai bezdarbnieka statusu, ir rīkojusies formāli, nav devusi pieteicējai iespēju paskaidrot, kā arī sākotnējo lēmumu nav pieņēmusi Atbalsta likumā noteiktajā termiņā, kas kopumā ir par pamatu Lēmuma atcelšanai.

Šādos apstākļos tiesai, izskatot lietu pēc būtības, jāizvērtē, vai pastāv pamats Lēmuma atcelšanai.

[7] Saskaņā ar Atbalsta likuma 12. panta trešo daļu lēmumu par bezdarbnieka statusa zaudēšanu pieņem Aģentūra vienas darba dienas laikā pēc šā panta pirmajā daļā minēto bezdarbnieka statusa zaudēšanas nosacījumu konstatēšanas. Šādā gadījumā persona zaudē bezdarbnieka statusu ar dienu, kad iestājies attiecīgais bezdarbnieka statusa zaudēšanas nosacījums.

Ievērojot, ka pieteicēja 2019. gada 9. decembrī neizpildīja Atbalsta likuma 14. panta pirmajā daļā noteikto pienākumu ierasties Aģentūrā, iestājās Atbalsta likuma 12. panta pirmās daļas 6. punktā noteiktais bezdarbnieka statusa zaudēšanas pamats, kā rezultātā Aģentūrai bija jālemj par bezdarbnieka statusa atņemšanu pieteicējai.

Atbilstoši Atbalsta likuma 12. panta trešajā daļā noteiktajam Aģentūrai sākotnējo lēmumu par bezdarbnieka statusa atņemšanu pieteicējai bija jāpieņem vienas darba dienas laikā pēc Atbalsta likuma 12. panta pirmajā daļā norādītā bezdarbnieka statusa zaudēšanas nosacījuma konstatēšanas, tātad konkrētajā gadījumā ne vēlāk kā 2019. gada 10. decembrī.

Tomēr vienlaikus ir jāņem vērā, ka Atbalsta likuma 14. panta trešajā daļā ir noteikti arī attaisnojoši iemesli, kuru iestāšanās gadījumā Atbalsta likuma 14. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktā pienākuma neizpilde tiek uzskatīta par attaisnotu, proti: 1) bezdarbniekam iestājusies pārejoša darbnespēja; 2) bezdarbnieks kopj slimu bērnu; 3) pamatojoties uz izsaukumu, bezdarbnieks ierodas izziņas iestādē, prokuratūrā vai tiesā; 4) iemesls ir pirmās pakāpes radinieka vai laulātā nāve un ja Aģentūras apmeklējuma diena noteikta agrāk par septīto dienu pēc šāda radinieka vai laulātā nāves dienas; 5) ierašanās nav iespējama sakarā ar dalību aktīvajos nodarbinātības pasākumos vai citu Plānā paredzēto pasākumu īstenošanu; 6) ir citi objektīvi apstākļi, kas nav atkarīgi no bezdarbnieka gribas.

Saskaņā ar Atbalsta likuma 14. panta ceturto daļu bezdarbniekam jāierodas Aģentūrā pirmajā darba dienā pēc šā panta trešajā daļā minēto attaisnojošo iemeslu izbeigšanās, uzrādot attaisnojošo iemeslu apstiprinošu dokumentu. Savukārt saskaņā ar Atbalsta likuma 14. panta pirmās daļas 5. punkta „d" apakšpunktu par pārejošas darbnespējas laiku, ja tas ir bijis ilgāks par 10 dienām, bezdarbniekam ir pienākums ziņot Aģentūrai triju nedēļu laikā no pārejošas darbnespējas sākuma.

Līdz ar to ir saprotams, kādēļ Aģentūra sākotnējo lēmumu pieņēma tikai 2019. gada 30. decembrī.

Šāda Aģentūras rīcība nevar būt par pamatu Lēmuma atcelšanai. Tieši pretēji, proti, tiesas ieskatā Aģentūra ir rīkojusies pieteicējas interesēs, pieļaujot iespēju, ka pieteicējai var būt attaisnojoši iemesli, kādēļ pieteicēja 2019. gada 9. decembrī neizpildīja pienākumu ierasties Aģentūrā, un pieteicēja par tiem informēs, kas būtu saprātīgi sagaidāms no personas, kurai ir pienākums izpildīt Atbalsta likumā noteiktos priekšnoteikumus bezdarbnieka statusa saglabāšanai.

[8] Nav strīda par to, ka Aģentūra pirms sākotnējā lēmuma pieņemšanas pieteicēju neuzklausīja, kā to noteic Administratīvā procesa likuma 62. panta pirmā daļa, proti, lemjot par tāda administratīvā akta izdošanu, kurš varētu būt nelabvēlīgs adresātam vai trešajai personai, iestāde noskaidro un izvērtē adresāta vai trešās personas viedokli un argumentus šajā lietā.

Tāpat nav strīda arī par to, ka konkrētajā gadījumā nav konstatējami Administratīvā procesa likuma 62. panta otrajā daļā norādītie apstākļi, kad personas viedokļa un argumentu noskaidrošana nav nepieciešama, proti, 1) administratīvā akta izdošana ir steidzama un jebkura kavēšanās tieši apdraud valsts drošību, sabiedrisko kārtību, vidi, personas dzīvību, veselību vai mantu; 2) gadījums ir objektīvi mazsvarīgs; 3) no gadījuma būtības izriet, ka personas viedokļa noskaidrošana nav iespējama vai nav adekvāta.

Tomēr uzklausīšanas pienākuma neizpilde visos gadījumos nav par pamatu administratīvā akta atcelšanai, bet ir jāvērtē tā ietekme uz administratīvā akta saturu, proti, kā norādīts juridiskajā literatūrā, par to, ka persona nav uzklausīta vai izņēmums no uzklausīšanas pienākuma izmantots nepamatoti, administratīvā akta adresāts vai cits procesa dalībnieks var norādīt apstrīdēšanas iesniegumā vai pieteikumā tiesai, pārsūdzot administratīvo aktu. Ja zemāka iestāde nav veikusi uzklausīšanu, apstrīdēšanas procesā augstāka iestāde šo procesuālo kļūdu var izlabot. Uzklausīšanas pienākuma neizpildīšana ietekmē administratīvā akta atcelšanu tiktāl, ciktāl uzklausīšanas pienākuma neievērošana ir ietekmējusi administratīvā akta saturu, tas ir, ja uzklausīšanas gadījumā varētu būt izdots satura ziņā citāds administratīvais akts. Ja uzklausīšanas pienākuma nepildīšana nekādā veidā nevarēja ietekmēt administratīvā akta saturu, nav jālemj par administratīvā akta atcelšanu (J.Briede, 62. panta *komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 592. lapa).*

Konkrētajos apstākļos tiesa piekrīt Aģentūrai, ka pieteicējas uzklausīšana nebūtu novedusi pie citāda rezultāta, jo pieteicējas norādītie apstākļi nav uzskatāmi par attaisnojošiem Atbalsta likuma 14. panta trešās daļas izpratnē. Turklāt, pieņemot Lēmumu, Aģentūra ir izvērtējusi pieteicējas apstrīdēšanas

iesniegumā ietvertos argumentus, tādējādi ir uzskatāms, ka pieteicēja administratīvā procesa ietvaros iestādē kopumā ir uzklausīta.

[9] Vērtējot lietā konstatētos apstākļus to kopumā, tiesa secina, ka pieteicēja ir rīkojusies neuzmanīgi, paviršiizturoties pret Atbalsta likumā noteiktajiem pienākumiem, kurus pieteicējai bija pienākums rūpīgi ievērot, lai saglabātu tiesības uz bezdarbnieka statusu. Ir jāņem vērā, ka tiesības uz bezdarbnieka statusu nav absolūtas, bet to esībai likumdevējs Atbalsta likumā noteicis konkrētus un bezdarbniekam saistošus pienākumus, kuru neizpildes gadījumā bezdarbnieka statuss nav saglabājams.

Neskatoties uz to, ka Atbalsta likums nenoteic pienākumu Aģentūrai informēt bezdarbnieku par kāda noteiktā pienākuma neizpildi, Aģentūra norādījusi, ka to tomēr dara, lai bezdarbniekiem būtu iespēja noskaidrot informāciju par turpmākām darbībām bezdarbnieka statusa saglabāšanai. Tomēr pieteicēja pat pēc Aģentūras apmeklējuma kavējuma un Aģentūras ziņas saņemšanas nav centusies sazināties ar Aģentūru, lai noskaidrotu, kā rīkoties turpmāk. Šāda pasīva pieteicējas bezdarbība nav attaisnojama.

Papildus Aģentūra vērtējusi arī pieteicējas līdzdarbību, norādot, ka tas darīts, vērtējot samērīgumu. Aģentūra ņēmusi vērā, ka pieteicēja, atrodoties bezdarbnieka statusā, neattaisnoti neieradās uz individuālo karjeras konsultāciju, neattaisnoti neieradās uz grupas informatīvo karjeras konsultāciju, kā arī līdz sākotnējā lēmuma pieņemšanai nebija apguvusi e-apmācības moduļus „Finanšu pratība" un „Motivācijas vēstules sagatavošana un sagatavošanās darba intervijai".

Lai gan minētais nav bijis par pamatu sākotnējā lēmuma pieņemšanai, ir viennozīmīgi secināms, ka pieteicēja nav godprātīgi pildījusi bezdarbnieka pienākumus. Tiesa piekrīt Aģentūras norādītajam, ka bezdarbnieka statuss personai tiek piešķirts ar mērķi sniegt atbalstu un veicināt personas spēju atgriezties un konkurēt darba tirgū, nevis bezdarbnieka pabalsta saņemšanas nolūkam. Tiesa nesaskata, ka Lēmums šādos apstākļos būtu nesamērīgs.

Turklāt Atbalata likums paredz iespēju bezdarbnieka statusu iegūt no jauna, proti, saskaņā ar Atbalata likuma 12. panta ceturto daļu personai, kura bezdarbnieka statusu zaudējusi, tai skaitā šā panta pirmās daļas 6. punktā minēto iemeslu dēļ (kā konkrētajā gadījumā), ir tiesības bezdarbnieka statusu iegūt no jauna ne agrāk kā pēc trim mēnešiem no dienas, kad tika pieņemts lēmums par bezdarbnieka statusa zaudēšanu.

Līdz ar to pieteicējai pašlaik ir iespēja vērsties Aģentūrā ar iesniegumu par bezdarbnieka statusa piešķiršanu.

[10] Lai norādītu, ka pieteicēja aktīvi meklējusi darbu, pieteicēja kā papildu pierādījumus tiesā ir iesniegusi informāciju, kas apliecina pieteicējas veiktās darbības darba meklēšanā, tomēr, vērtējot pieteicējas pieļauto pārkāpumu, kas bija par pamatu bezdarbnieka statusa zaudēšanai, pieteicējas darbībām, kas sasitītas ar darba meklēšanu, nav izšķirošas nozīmes.

Atbilstoši Ministru kabineta 2011. gada 25. janvāra noteikumu Nr. 75 „Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem" 4. punktam Aģentūra bezdarbniekus pasākumos iesaista saskaņā ar Plānu, ko Aģentūra izstrādā, ņemot vērā situāciju darba tirgū, kā arī bezdarbnieka priekšlikumus un vajadzības. Plānā nosaka pasākumus, kuros paredzēts iesaistīt bezdarbnieku, un pasākumu īstenošanas laiku.

Saskaņā ar šo noteikumu 141.[16] 3. apakšpunktu Plānā iekļauj bezdarbnieka pienākumus aktīvai darba meklēšanai, kas bezdarbniekam jāizpilda līdz nākamajai ierašanās reizei Aģentūrā, tai skaitā vakanto darba vietu meklēšana un piedalīšanās konkursos uz vakantajām darba vietām. Bet saskaņā ar šo noteikumu 141.[17] punktu bezdarbniekiem un darba meklētājam tiek izsniegta vai elektroniski nosūtīta darba meklējumu dienasgrāmata, kurā bezdarbnieks un darba meklētājs norāda informāciju par šo noteikumu 141.[16] 3. apakšpunktā minētā aktīvas darba meklēšanas pienākuma izpildi. Minēto dienasgrāmatu uzrāda katrā Aģentūras apmeklējuma reizē (ja dienasgrāmata ir elektroniska, ierakstus veic elektroniski un pirms katras Aģentūras apmeklējuma reizes nosūta Aģentūrai).

Līdz ar to secināms, ka Aģentūras apmeklējums nav pašmērķis, bet tā ir bezdarbnieka un Aģentūras sadarbība, kā arī veids, kā Aģentūra kontrolē, vai bezdarbnieks pilda noteiktos pienākumus, tai skaitā patstāvīgi un ar Aģentūras palīdzību meklē darbu, darba meklējumu rezultātus reģistrējot darba meklējumu dienasgrāmatā. Tādējādi informāciju par darba meklējumiem pieteicējai bija jādara zināmu Aģentūrai apmeklējuma laikā. Savukārt tam, ka pieteicēja šo informāciju šobrīd iesniegusi tiesā, vairs nav nozīmes.

Kā atzinis Senāts, valsts nodrošina darbspējīgai personai aizsardzību pret bezdarbu, taču nolūkā veicināt tās atgriešanos darba tirgū, un līdz ar to valsts no personas var prasīt aktīvu līdzdarbību personas nodarbinātības stāvokļa risināšanā. Pretējā gadījumā persona tikai nelietderīgi izmantotu valsts sniegto atbalstu (*Senāta 2015. gada 11. augusta rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-714/2015 7. punkts*).

[11] Tiesa ir iepazinusies un izvērtējusi visus pieteicējas un Aģentūras paustos argumentus, bet detalizēti argumentējusi tikai tos, kuriem var būt nozīme lietas izspriešanā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251., 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. D/ pieteikumu par Nodarbinātības valsts aģentūras direktora 2020. gada 5. februāra lēmuma Nr. 14 „Par iesniegumu" atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2020. gada 15. maijā

Tiesnese K. Brokane